

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Επέκεινα» - Ψυχαναλυτική Πράξη

Ψυχαναλυτικές παρατηρήσεις επί μιας αυτοβιογραφικής περιπτώσεως παρανοϊκής παραφροσύνης - Ο πρόεδρος Σρέμπερ

Επιμέλεια : Φωτεινή Χαρμπή

Εποπτεία : Σάββας Μπακιρτζόγλου

Πρόλογος

Ο Freud υποστηρίζει, ότι μία βαθύτερη, ψυχαναλυτικού μοντέλου διερεύνηση της ψυχολογικής διαρθρώσεως μίας παρανοϊκής περιπτώσεως, δημιουργεί στους ειδικούς θεράποντες, σωρεία προβλημάτων και δεν ενδείκνυται να υφίσταται ως το μόνο θεραπευτικό μέσο. Η θεραπευτική επιτυχία φαντάζει στόχος αρκετά δύσκολος, εφόσον δεν είναι εφικτό να κρατηθούν οι συγκεκριμένοι ασθενείς επί μακρόν χρονικό διάστημα σε μία τέτοιου είδους θεραπεία εάν αυτή δεν λαμβάνει χώρα εντός κάποιου αρμόδιου θεραπευτηρίου.

Ο συγγραφέας αρκείται να αναφέρει ότι η αβεβαιότητα μίας διάγνωσης πού χαρακτηρίζει αυτές τις περιπτώσεις ψυχοπαθολογίας, περιορίζει το εύρος της ψυχαναλυτικής εργασίας και τα συμπεράσματα αυτής μπορούν να διεξαχθούν, μόνο και μόνο, ως προς την ιδιομορφία αυτών των πασχόντων, να αποκαλύπτουν, έστω και παραμορφωμένα, ότι οι άλλοι νευρωτικοί κρατούν μυστικό. Φυσικά, αυτό συμβαίνει μόνο και εφόσον εκείνοι θέλουν να αποκαλύψουν, και είναι εντελώς ανέφικτο από το θεραπευτή να παρέμβει με

κάποιον τρόπο με σκοπό να τους κάνει να ξεπεράσουν τις εσωτερικές αντιστάσεις τους.

Για όλους αυτούς τους λόγους, ο Freud, καταλήγει ότι ο ψυχαναλυτής μετά την προσωπική του γνωριμία με ένα τέτοιου τύπου ασθενή, οφείλει να έχει μία επιβεβλημένη ενδοσκόπηση, η οποία ενδεχομένως, να μπορεί να υποκαταστήσει την προσωπική γνώση του πάσχοντος.

Ο Πρόεδρος του Εφετείου της Σαξωνίας, Ντάνιελ Πάουλ Σρέμπερ, δημοσίευσε τα «Απομνημονεύματα ενός νευροπαθούς» το 1903. Πρόκειται για την προσωπική ιστορία του Προέδρου Σρέμπερ, ανθρώπου υψηλής πνευματικής στάθμης και ασυνήθιστης οξύνιας και παρατηρητικότητας - όπως αυτοχαρακτηρίζεται - το βιβλίο του οποίου, προσέλκυσε τεράστιο ενδιαφέρον στους ψυχαναλυτικούς κύκλους (καθώς υποστηρίζει ο Freud) συγχρόνως όμως και πολλές αντιδράσεις οι οποίες σκοπό είχαν να εμποδίσουν τη δημοσίευση του (όπως αναφέρει ο ίδιος ο συγγραφέας).

Συγκεκριμένα ο αυτοβιογραφούμενος, αναφέρεται στους πιθανούς αντίκτυπους όπου θα είχε αυτό το έντυπο, σε διάφορα υπαρκτά πρόσωπα ή το σοκ που θα προκαλούσε σε άλλους (συγκεκριμένα στο θεράποντα ιατρό του το Δρ. Φλέσινγκ).

Εκείνος πάρα ταύτα, επέμεινε στη δημοσίευση του, προκειμένου να κάνει μία σημαντική προσφορά στην επιστήμη με σκοπό την αναγνώριση νέων αληθειών όπου προέρχονται τόσο από την παρατήρηση του ίδιου, όσο και όλων των εμπλεκομένων, καταρρίπτοντας έτσι κάθε αξίωση για διακριτικότητα απέναντι σε πρόσωπα, όπως αναφέρει.

Ο Freud, επί των ανωτέρω γραφόμενων, παρατηρεί ότι τα αποδιδόμενα συναισθήματα του συγγραφέως προς τα άλλα πρόσωπα, δεν είναι άλλα από αυτά που συνέχουν τον ίδιο τον αυτοβιογραφούμενο.

Να σημειωθεί, ότι ο Freud, τον Πρόεδρο Σρέμπερ, ουδέποτε είχε συναντήσει στο παρελθόν. Η γνωριμία και προσπάθεια ανάλυσης του συγκεκριμένου περιστατικού παράνοιας από μέρους του, έχει μοναδικό γνώμονα την ανάγνωση του εγχειριδίου.

Ιστορικό ασθένειας

Ο Σρέμπερ αναφέρει ότι υπέφερε δύο φορές από νευρική πάθηση, η οποία ήταν επακόλουθο πνευματικής υπερκόπωσης, προσδιορίζοντας την πρώτη φορά, κατά τη διάρκεια μιας υποψηφιότητας για το Ράιχστανγκ, ενόσω εκτελούσε καθήκοντα Προέδρου Πρωτοδικείου στο Χάμνιτς, ενώ η δεύτερη παρουσιάστηκε κατά την περίοδο όπου ανέλαβε νέα καθήκοντα ως Πρόεδρος Εφετών στη Δρέσδη, περίοδος η οποία χαρακτηρίστηκε από τον ίδιο ιδιαίτερα επιφορτισμένη στο εργασιακό επίπεδο, καθώς αναφέρει: «Εργάστηκα σκληρά και απάνθρωπα».

Ηλικιακοί προσδιορισμοί του πάσχοντος, όπως αναφέρεται από το Freud, δεν είναι εφικτό να γίνουν με ακρίβεια, πέραν των υπολογισμών που μπορούν να γίνουν, λαμβάνοντας υπόψιν το κατώτατο ηλικιακό όριο που προϋποθέτει το υψηλό δικαστικό αξίωμα όπου κατείχε ο αυτοβιογραφούμενος.

Η πρώτη εκδήλωση της ασθένειας εμφανίστηκε γύρω στην άνοιξη του 1884 και η πλήρης ίαση επήλθε γύρω στα τέλη του ίδιου έτους. Ο Σρέμπερ νοσηλεύτηκε για έξι μήνες στην κλινική του Δρ. Φλέσινγκ, ο οποίος στη γνωμάτευση του μετέπειτα, χαρακτήρισε την κατάσταση του, ως σοβαρή υποχονδριακή κρίση. Ο ίδιος ο Σρέμπερ, αναφέρει ότι η ασθένεια του θεραπεύτηκε ολοσχερώς, χωρίς να συμβεί κάτι που να άγγιζε τη σφαίρα του υπερφυσικού.

Για την προϊστορία και τις ακριβείς συνθήκες ζωής του ασθενούς, δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες, παρά μονάχα ότι κατά την περίοδο της πρώτης εκκόλαψης της υποχονδρίας, ο ασθενής ήταν ήδη πολλά έτη παντρεμένος.

Μετά την πρώτη αποθεραπεία του ο Σρέμπερ, αναφέρει το πόσο ενθουσιασμένη ήταν η σύζυγος του με τον θεράποντα ιατρό του - τον καθηγητή Φλέσινγκ - ο οποίος της ξανά χάρισε το σύζυγο της. Εκείνη, διατηρούσε μάλιστα τη φωτογραφία του ιατρού, σε περίοπτη θέση στην οικία τους.

Πέρασαν οκτώ ευτυχισμένα χρόνια γάμου από την αποθεράπευση του, όπου ο Σρέμπερ τιμήθηκε με διάφορα αξιώματα έως τον Ιούνιο του 1893 που του ανακοινώθηκε η προαγωγή του σε Πρόεδρο Εφετών, όπου και τον επόμενο

Οκτώβριο, ανέλαβε καθήκοντα. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, η μόνη επισκίαση στην οικογενειακή του ζωή, ήταν η επαναλαμβανόμενη απογοήτευση των ελπίδων για την απόκτηση παιδιών.

Στο διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της ανακοίνωσης και της ανάληψης καθηκόντων στο νέο του αξίωμα, ο Σρέμπερ ονειρεύτηκε αρκετές φορές, ότι η ασθένεια του, που τον είχε ταλαιπωρήσει χρόνια πριν, είχε υποτροπιάσει, κάτι όμως που μόλις ξυπνούσε, και αντιλαμβανόταν ότι ήταν όνειρο, τον χαροποιούσε ιδιαίτερα.

Επί πλέον, ένα πρωί, όντας σε μία ασαφή μεθυπνωτική κατάσταση, εμφορείτο από την ιδέα ότι βρίσκεται στη θέση γυναίκας που την ξεγεννούνι, κατάσταση ιδιαίτερα ερεθιστική, που όμως όταν απέκτησε πλήρη συνείδηση, απέκρουσε με μεγάλη αγανάκτηση.

Στα τέλη του Οκτώβρη του 1893, η νόσος επανήλθε. Επισκέφθηκε για δεύτερη φορά την κλινική του Φλέσινγκ, όπου η κατάσταση του εκεί, σημείωσε ραγδαία επιδείνωση.

Η εξελικτική πορεία της ασθένειας του, θα περιγραφεί το 1899, από το διευθυντή του θεραπευτηρίου του Σόνενστάϊν, Δρ Βέμπερ, στην κλινική του οποίου μεταφέρθηκε και παρέμεινε έως ότου η κατάσταση του λάβει την οριστική της μορφή.

Αρχικά, κατά την παραμονή του στο νοσοκομείο της Λειψίας, όπου έμεινε έως τον Ιούνιο του 1894, εξέφραζε υποχονδριακές ιδέες, ενώ συγχρόνως παραπονιόταν ότι πάσχει από εγκεφαλική αποχάνωση και ότι επίκειται ο θάνατος του. Στην κλινική του εικόνα προστέθηκαν πολύ γρήγορα, τρομερές οπτικές και ακουστικές παραισθήσεις, καθώς αντιλαμβανόταν με εξαιρετική ευαισθησία το φως και τους θορύβους, ανθρώπινες σκιές, όπου του δημιουργούσαν ιδέες καταδίωξης. Ο κόσμος του καταστρεφόταν. Γρήγορα οι αρχικές παραισθήσεις, συνδυάστηκαν με κινητικές διαταραχές και επεκτάθηκαν στον τρόπο του αισθάνεσθαι και του σκέπτεσθαι. Πίστευε τον εαυτό του, νεκρό, άρρωστο, το σώμα του αντικείμενο φρικτών βασανιστηρίων τα οποία

¹ Στα « Άπαντα του Φρόντ», Πανεκδοτική, 1971, αναφέρεται η φράση «ξεγεννούν», αρχικά, ενώ στη συνέχεια, «συνουσιάζεται». Στην έκδοση Επίκουρος, αναφέρεται η φράση «συνουσιάζεται», εξ αρχής.

έπρεπε να υποφέρει για ιερό σκοπό. Ήταν τόσο απορροφημένος από αυτές τις σκέψεις, που έδινε την εντύπωση ότι βρισκόταν σε παραισθησιακή νάρκη (αποχάνωση).

Όλα αυτά, τον έθλιβαν απεριόριστα, ώστε ήταν πολλές οι φορές όπου ευχόταν να πεθάνει, ή άλλες όπου το επιχειρούσε ο ίδιος, είτε με σχοινί προσπαθώντας να πνιγεί στο μπάνιο, είτε ζητώντας το δηλητήριο που προορίζονταν για αυτόν, και που το χρειαζόταν.

Οι παρανοϊκές ιδέες σύντομα έλαβαν θρησκευτικό και μυστικιστικό χαρακτήρα. Επικοινωνούσε άμεσα με το Θεό, έβλεπε θαυματοποιές παραστάσεις, άκουγε θεία μουσική, πιστεύοντας ότι βρίσκεται σε άλλο κόσμο. Ο Σατανάς τον περιέπαιζε. Κατηγορούσε διάφορα πρόσωπα, τα οποία κατά τη γνώμη του, τον καταδίωκαν, ένας εκ των οποίων ήταν ο γιατρός Φλέσινγκ, τον οποίο αποκαλούσε άλλοτε « δολοφόνο των ψυχών», άλλοτε «ταπεινό Φλέσινγκ», εννοώντας, «μικρό Φλέσινγκ».

Η κατάσταση της κλινικής εικόνας του ασθενούς, από την αρχική οξεία ψύχωση, έλαβε εξέλιξη τα επόμενα χρόνια, συμπαρασύροντας όλο το ψυχικό του γίνεσθαι, προβάλλοντας και αποκρυσταλλώνοντας, εμφανέστερα την κλινική εικόνα της παράνοιας σε μία κατάσταση όπου αποκαλέσθη από τον θεράποντα ιατρό ως «αλλόφρων ψύχωση».

Μέσα σε αυτή την κατάσταση ο ασθενής ανέπτυξε ένα ευφυέστατο παραλήρημα (άξιο προσέγγισης του επιστημονικού ενδιαφέροντος), ενώ συγχρόνως, η προσωπικότητά του, ανασυγκροτήθηκε, σε βαθμό ικανό να σταθεί στο ύψος των προσδοκιών της ζωής, με αποτέλεσμα, ο Δρ. Βέμπερ στη γνωμάτευση του το 1899, να αναφέρει: «Εκτός των ψυχοκινητικών συμπτωμάτων, που είναι εμφανώς νοσηρά ακόμη και για έναν απλό παρατηρητή, ο ασθενής δεν εμφανίζει ούτε διανοητική σύγχυση, ούτε ψυχικές αναστολές, αλλά ούτε και αισθητή μείωση της πνευματικότητας του. Είναι ήρεμος, συνετός, διαθέτει πλήθος γνώσεων που αφορούν την επιστήμη, την πολιτική, την τέχνη, με θαυμάσια μνήμη και εύρυθμο ειρμό σκέψης, είναι σε θέση να εκθέτει τις απόψεις του, και όποιος δεν είναι ενήμερος για τη γενική του κατάσταση, δεν αντιλαμβάνεται καμία ιδιαίτερη απόκλιση από το φυσιολογικό.

Παρόλα αυτά, ο Σρέμπερ, διακατέχεται από παθογενείς ιδέες και νοσηρές παραστάσεις, οι οποίες έχουν δημιουργήσει ένα παγιωμένο κλειστό κύκλωμα, στο οποίο δεν έχει θέση η αντικειμενική αντίληψη και αξιολόγηση των γεγονότων, προκειμένου, αυτές οι αντιλήψεις να τροποποιηθούν».

Ο ασθενής περί το 1900, ζήτησε την άρση της κηδεμονίας του από το θεραπευτήριο, πιστεύοντας ότι μπορούσε να ζήσει χωρίς ιατρική βοήθεια, κάτι το οποίο απερρίφθη από το Δρ. Βέμπερ, για να το επαναδιαπραγματευθεί δύο χρόνια αργότερα, όπου και το επέτυχε το 1902, έπειτα από επαναλαμβανόμενες αιτήσεις, που σκοπό είχαν την απελευθέρωση του. Δεν αρνήθηκε ποτέ τις παρανοϊκές του ιδέες, ούτε την πρόθεση του να δημοσιεύσει τα απομνημονεύματά του. Δεν έπαψε ποτέ να χαρακτηρίζει τις πράξεις του απόλυτα αβλαβείς και να επισημαίνει, την αξία των συλλογισμών του για τη θρησκευτική ζωή.

Στο διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στο αρχικό αίτημα άρσης της κηδεμονίας του και στην εκτέλεση αυτού, ο Δρ. Βέμπερ, παρά τις αρχικές αντιρρήσεις του, δεν παραλείπει να αναγνωρίσει και να περιγράψει την ψυχική κατάσταση και συμπεριφορά του ασθενούς.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται στην πλήρη άνεση του, να συνομιλεί καθημερινά επί εννέα μήνες, κατά τη διάρκεια του οικογενειακού δείπνου, με τους συνδαιτυμόνες του, για όλα τα δυνατά θέματα που περιστρέφονταν γύρω από τη δικαιοσύνη, την πολιτική, τη δημόσια διοίκηση, τις τέχνες, τη λογοτεχνία, με ζωηρό ενδιαφέρον και εμπειριστατωμένες γνώσεις. Δεν παρέλειπε μάλιστα να συνδράμει με τη διακριτική και ευχάριστη παρουσία του, στις συνομιλίες των παρευρισκομένων κυριών, πάντα με ευγένεια και ενίοτε με χιουμοριστική διάθεση. Κάποτε μάλιστα, παρενέβη με πρόσφορα τρόπο ειδήμονα σε οικονομικό ζήτημα που αφορούσε την οικογένεια.

Η οξύνοια και η λογική ευστοχία του, συνηγόρησαν, ώστε να επιτευχθεί η απελευθέρωση του (1902) και να προχωρήσει στην έκδοση του εγχειριδίου του «Απομνημονεύματα ενός νευροπαθούς» (1903), το οποίο λογοκρίθηκε και από το οποίο περικόπηκαν αρκετά σημαντικά στοιχεία.

Η τελική απόφαση της επανάκτησης της ελευθερίας του Προέδρου Σρέμπερ, βασίζεται στην τεκμηριωμένη έκθεση του Δρ. Βέμπερ, που εδόθη ενωρίτερα, (1899) και ανέφερε: «Το παραληρητικό φαινόμενο του ασθενούς, κορυφώνεται στην ιδέα ότι αποστολή του είναι να λυτρώσει τον κόσμο και να του ξαναδώσει τη χαμένη μακαριότητα. Ισχυρίζεται ότι μία άμεση θεία έμπνευση του εμπιστεύτηκε την ανάληψη αυτού του καθήκοντος, παρομοιάζοντας την εν λόγω κατάσταση με αυτή των προφητών».

Ειδικότερα, κατά το Σρέμπερ, ισχυρή νευρική κατάσταση σε ένταση επί μακρόν χρονικό διάστημα –όπως η δική του- θα είχε την ιδιότητα να προσελκύσει το Θεό, όμως αυτά τα γεγονότα βρίσκονται πέρα από την κοινή ανθρώπινη εμπειρία και μόνο εκείνος μπορεί να τύχει της αποκαλύψεως τους. Η επίτευξη αυτής της σωτήριας αποστολής, προϋποθέτει όμως την μεταμόρφωση του σε γυναίκα, μία αναγκαιότητα θεμελιωμένη στην παγκόσμια νομοτέλεια, από την οποία είναι αδύνατο να ξεφύγει, μολονότι ο ίδιος θα προτιμούσε να παραμείνει στη ζωή του ως άντρας, θέση τιμώμενη και αξιόλογη. Όμως, η ανάκτηση της αθανασίας, τόσο για τον ίδιο, όσο και για ολόκληρη την ανθρωπότητα, δεν θα μπορούσε να συμβεί, αν ο Σρέμπερ δεν ενδώσει σε αυτή τη μεταμόρφωση, η οποία, θα επέλθει πιθανόν με το πέρασμα των χρόνων, κατόπιν θείων θαυμάτων, όλα συγκεντρωμένα στο δικό του σώμα.

Θείες φωνές που του ομιλούν, του επιβεβαιώνουν αυτή την κατάσταση, η οποία έχει ξεκινήσει από τα πρώτα χρόνια της νόσησης του, καθώς αρκετά όργανα του σώματος του είχαν καταστραφεί, σε τέτοιο βαθμό, όπου κανείς άλλος άνθρωπος δεν θα επιβίωνε ενίοτε χωρίς στομάχι, έντερα, χωρίς πνεύμονες, χωρίς κύστη, κατεστραμμένο οισοφάγο ή συντετριμμένα πλευρά, καταστροφές που όμως θεία θαύματα (ακτίνες), αποκαθιστούσαν. Με τον καιρό αυτά τα φαινόμενα εξαφανίστηκαν και στο προσκήνιο ήρθε η θηλυκοποίηση του, ως εξελικτική πορεία, η οποία, θα χρειαστεί εκατονταετίες για να ολοκληρωθεί, το τέλος της οποίας δεν θα βιώσει κανείς άνθρωπος που ζει σήμερα.

Ήδη αισθάνεται ένα πλέγμα γυναικείων νεύρων να έχουν εισχωρήσει στο σώμα του, και των οποίων η άμεση γονιμοποίηση θα φέρει νέους ανθρώπους. Προς

το παρόν, του μιλούν ο ήλιος, τα πουλιά, τα δέντρα - που είναι κάτι σαν εμπυχωμένα απομεινάρια παμπάλαιων ανθρώπινων ψυχών - και παντού γύρω του συμβαίνουν θαύματα.

Στην περίπτωση του Σρέμπερ, ο ειδικός θεράπων ψυχίατρος, θα εξαντλούσε το ενδιαφέρον του με την διαπίστωση των αποτελεσμάτων των παρανοϊκών σχηματισμών και την εκτίμηση της επιρροής αυτών στη συμπεριφορά του ασθενούς.

Αντιθέτως, ο ψυχαναλυτής, υπό το φως της γνώσης των ψυχονευρώσεων, προσεγγίζει την κατάσταση υποθέτοντας ότι ακόμη και αυτοί οι τόσο αλλόκοτοι σχηματισμοί ιδεών, που είναι τόσο απομακρυσμένοι από το συνήθη τρόπο σκέψης, προέρχονται από γενικότερης φύσεως διεγέρσεις της ψυχικής ζωής και επιθυμεί να αναγνωρίσει, ποια τα κίνητρα και ποιες οι οδοί αυτής της μεταλλαγής τους. Αυτή η πρόθεση, τον οδηγεί στην εμβάθυνση, καθώς και στη λεπτομερειακή μελέτη του παραλήρηματος.

Η ιατρική γνωμάτευση υπογραμμίζει τα δύο κυριότερα σημεία, το ρόλο του λυτρωτή και τη μεταμόρφωση σε γυναίκα. Το παραλήρημα του λυτρωτή θα χαρακτηριζόταν ως μία γνώριμη φαντασίωση όπου αποτελεί τις περισσότερες φορές τον πυρήνα της θρησκευτικής παράνοιας. Αντιθέτως, αρκετά ασυνήθης είναι ο παράγων της απαρρενωποίησης, ως κύρια προϋπόθεση της λύτρωσης.

Θα μπορούσε να υποτεθεί ότι και οι δύο αυτοί παράγοντες δεν είναι τίποτε άλλο παρά, τα μέσα προς την επίτευξη του τελικού ιερού σκοπού. Όμως, η μελέτη των απομνημονευμάτων μας προσανατολίζει σε μία τελείως διαφορετική άποψη, η οποία μας πληροφορεί ότι η μεταλλαγή σε γυναίκα ήταν το αρχικό παραλήρημα, το οποίο εκλαμβανόταν αρχικά ως καταδίωξη και ύβρη, και το οποίο σε δεύτερο χρόνο σχετίστηκε με το θέμα της λύτρωσης. Σαν να λέμε, ότι κάποιο παραλήρημα σεξουαλικής καταδίωξης μετασηματίστηκε εν συνεχεία στον ασθενή σε μυστικιστική μεγαλομανία. Αρχικά διώκτης θεωρήθηκε ο καθηγητής Φλέσινγκ, όπου στη συνέχεια υποκαταστάθηκε από το Θεό.

Ο Σρέμπερ αναφέρει στα απομνημονεύματα, ότι ο Θεός, αρχικά ήταν σύμμαχος του, όμως μπροστά στον καθηγητή Φλέσινγκ, βρισκόταν σε αμηχανία. Έτσι υπέκυψε σε μία σιωπηλή συνομωσία μαζί του, η οποία σκοπό είχε να

αναγνωριστεί η ασθένεια του Σρέμπερ ως ανίατη και στη συνέχεια να παραδοθεί σε έναν διώκτη όπου θα διέπραττε τη δολοφονία της ψυχής του και το σώμα του, χάρις στην παρόρμηση που βρίσκεται στη βάση του παντός, θα μεταλλάσσετο σε γυναικείο, προκειμένου να παραδοθεί προς σεξουαλικές καταχρήσεις και εν συνεχεία να υποκύψει στη σήψη, βιώνοντας το σαν αυτοθυσία στο όνομα του Θεού. Κατά τη διάρκεια της συγγραφής όμως, σκέφτηκε ότι ίσως και ο ίδιος ο Θεός να ήταν μνημένος εξ αρχής σε αυτή τη συνομοσία και ίσως και ο υποκινητής της που σκοπό είχε τη δολοφονία της ψυχής του και την κατάπτωση του σώματος του σε θηλυκή πόρνη. Όμως, όλες αυτές οι απόπειρες των διωκτών του ναυάγησαν, καθώς εκείνος, έχει με το μέρος του την παγκόσμια τάξη πραγμάτων και βγήκε νικητής, παρόλο που υπέστη πλείστες όσες κακώσεις και στερήσεις.

Αργότερα, αναγγέλλει τη μεταγενέστερη διαμόρφωση του παραληρήματος της μεταμορφώσεως του σε γυναίκα ως οφειλή του προς το Θεό, καθώς αναφέρει πως μία απαρρενοποίηση για ένα σκοπό σύμφωνο με την παγκόσμια τάξη, θα εμπειρείχε πιθανόν τη λύση της εσωτερικής του διαμάχης και θα έπαυαν οι φωνές που άκουγε να τον χλευάζουν και να τον αποκαλούν Miss Schreber και άλλα ταπεινωτικά και ντροπιαστικά σχόλια.

Η αναπαράσταση που προαναφέρθηκε στην αρχή του κειμένου, ότι μεταξύ ύπνου και ξύπνου ο Σρέμπερ είχε την ιδέα ότι είναι πολύ ωραίο να είναι κανείς γυναίκα όπου γεννάει, αποδεικνύει την πρωταρχική φαντασίωση της μεταμόρφωσης και της λύτρωσης και σηματοδοτεί την επώαση της ασθένειας, όπου αργότερα, περί το 1895, δημιουργήθηκε η σχέση μεταξύ τους, προκειμένου να επέλθει η συμφιλίωση των δύο. Τώρα γίνεται απολύτως σαφές για εκείνον, ότι η τάξη των πραγμάτων απαιτούσε επιτακτικά την μεταλλαγή του αυτή, ασχέτως αν το ήθελε ή όχι, και αυτό που του απόμενε ήταν να υποταχτεί σε αυτό το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα να γονιμοποιηθεί από τις θεϊκές ακτίνες και να κυοφορήσει νέους ανθρώπους.

Το μόνο τμήμα της παράνοιας του όπου επιβίωσε και διατήρησε τη θέση του και στις μετέπειτα πράξεις του ως αποθεραπευμένος πλέον, ήταν αυτό της μεταμόρφωσης του σε γυναίκα. Αυτό το εκδήλωνε και η τάση του να φοράει γυναικεία στολίδια και με γυμνό το πάνω μέρος του σώματος του να στέκεται

μπρος στον καθρέπτη - κάτι που το έκανε όταν ήταν μόνος του - ποτέ παρουσία των άλλων στους οποίους, όπως αναφέρει, φερόταν όπως κάθε λογικός άνθρωπος οφείλει να φέρεται στις συναναστροφές του.

Το μόνο που επιχείρησε ο Πρόεδρος Σρέμπερ στην υπηρεσία της φαντασίωσης, ήταν η έκδοση των απομνημονευμάτων του, προκειμένου να αναγνωριστεί η αποστολή του ως λυτρωτής.

Στη σχέση του ασθενούς με το Θεό διακρίνεται μία πλήρης εσωτερική αντίφαση, που καθιστά ιδιαίτερα δυσχερές το έργο εκάστου ειδικού να βρει μία «μέθοδο στην τρέλα του».

Παρόλα ταύτα, βασιζόμενοι στα εκθέματα του στα απομνημονεύματα, επιδιώκουμε να καταπιαστούμε με τις παρανοϊκές αντιλήψεις του περί του θεολογικού ψυχολογικού συστήματος του ασθενούς και να εξηγήσουμε τις αντιλήψεις του όσον αφορά τα νεύρα, τη μακαριότητα, τη θεία ιεραρχία και τις ιδιότητες του Θεού, όπως αυτές εκτίθενται στο παραληρητικό του σύστημα με μοναδική ανάμιξη χυδαιοτήτων και πνεύματος, στοιχείων πρωτότυπων και δάνειων.

Τα νεύρα εμπεριέχουν την ανθρώπινη ψυχή, μοιάζουν με φίνες κλωστές εξαιρετικής αντοχής. Κάποια εξ αυτών χρησιμεύουν για την πρόσληψη των αισθησιακών εντυπώσεων, ενώ άλλα, τα νεύρα του πνεύματος, επιτελούν όλες τις ψυχικές λειτουργίες. Κάθε μεμονωμένο νεύρο του πνεύματος αντιπροσωπεύει την καθολική ατομική πνευματικότητα εκάστου, ενώ ο μεγαλύτερος ή λιγότερος αριθμός αυτών, επιδρά μόνο κατά τη διάρκεια διατήρησης των εντυπώσεων. Αυτή η περιγραφή θα μπορούσε να συσχετιστεί με την ερμηνεία της κληρονομικότητας, κατά Σρέμπερ, καθώς το αντρικό σπέρμα εμπεριέχει ένα νεύρο του πατέρα το οποίο ενώνεται με ένα νεύρο της μητέρας για τη δημιουργία μίας νέας ενότητας. Ενδεχομένως αυτή η συσχέτιση με τα σπερματοζωάρια καθιστά τη σχέση της σημασίας του παραληρήματος με τις σεξουαλικές αναπαραστάσεις του ασθενούς.

Οι άνθρωποι αποτελούνται από σώμα και νεύρα, ενώ ο Θεός είναι εξαρχής μόνο νεύρα που είναι άπειρα και αιώνια με εξελιγμένες δυνατότητες αναδημιουργίας και μεταμόρφωσης σε παντοειδή αντικείμενα και ονομάζονται

ακτίνες. Ο Θεός δημιουργεί στερούμενος ένα μέρος του εαυτού του. Μετά τη δημιουργία αποσύρεται και εγκαταλείπει τον κόσμο. Μόνο κατ' εξαίρεση έρχεται σε επαφή με μερικούς ιδιαίτερα προικισμένους θνητούς. Διατηρεί όμως μία ιδιαίτερη σχέση με τον έναστρο ουρανό ή τον ήλιο και ανελκύει κοντά του μόνο τις ψυχές των πεθαμένων. Μόλις πεθάνει κάποιος, τα νεύρα δηλαδή τα συστατικά του πνεύματος του υποβάλλονται σε μία διαδικασία εξαγνισμού, προκειμένου να αποκτήσουν την απαιτούμενη ακεραιότητα και να προσαρτηθούν στον ουράνιο προθάλαμο με τη μορφή ουράνιων εξαρτημάτων.

Αυτή είναι η ροή ενός αιώνιου κύκλου ζωής και θανάτου που αποτελεί τη βάση του σύμπαντος.

Όταν οι ψυχές επέλθουν σε διαδικασία κάθαρσης, απολαμβάνουν τη μακαριότητα (συνιστά κυρίως μία αίσθηση ευχαρίστησης) όπου εκεί συγχωνεύονται (ίσως έρχονται σε επαφή με τα νεύρα) και με άλλες ανώτερες ψυχές και ενίοτε μετά από χιλιετίες απορροφώνται από ανώτερα συμπλέγματα ψυχών -ακτίνες του Ιεχωβά για τον Ιουδαϊσμό ή ακτίνες του Ζωροάστρη για τους Πέρσες αντίστοιχα- έχοντας ωστόσο εντρυφήσει στη γλώσσα του Θεού, τη Θεμελιακή γλώσσα, μία Γερμανική, κάπως Αρχαϊκή, όμως ρωμαλέα με πλούτο ευφημισμών (πιθανόν με τον όρο θεμελιακή γλώσσα να εννοεί την έκφραση του ασυνείδητου). Ο Θεός είναι ένα πολύπλοκο όν που αιωρείται πάνω από τα προαύλια του ουρανού, που σε αντίθεση με τις πίσω του Θείες Αυτοκρατορίες, έχει λάβει και το χαρακτηρισμό και ως ο Θεός των μεταθανάτιων θείων αυτοκρατοριών, οι οποίες υπακούουν σε μία διχοτόμηση στην οποία γίνεται διάκριση ενός κατώτερου Θεού και ενός ανώτερου Θεού (θα συσχετιζόταν με το Κακό Πνεύμα και το Καλό Πνεύμα της Περσικής θρησκείας του Ζωροαστρισμού).

Η θεώρηση αυτή από το Σρέμπερ, δικαιολογεί το διαφορετικό τρόπο που αντιλαμβανόταν το Θεό κατά τη διάρκεια της οξείας φάσης της ασθένειας του. Η αντίληψη του περί θρησκείας πριν την εκδήλωση της νόσου, προσανατολιζόταν περισσότερο ως σκεπτικιστική όσον αφορά την ύπαρξη ενός και μοναδικού Θεού, κάτι που δικαιολογεί τη σκέψη ότι η υπό της παράνοιας γενόμενη μεταμόρφωση του, εμπεριείχε πολλά από τα χαρακτηριστικά του προηγούμενου σκεπτικισμού.

Ο Σρεμπεριανός Θεός καθότι είναι συνηθισμένος να συναναστρέφεται μόνο με πτώματα ή τουλάχιστον με κοιμισμένους και ονειρευόμενους ανθρώπους δεν μπορεί να κατανοήσει τους ζωντανούς των οποίων τα νεύρα ευρίσκονται σε μία κατάσταση υπερεντάσεως, όπως ήταν τα δικά του. Μπρος σε αυτή την κατάσταση λειτουργεί το σύστημα αυτοσυντήρησης του Θεού, το οποίο σκοπό έχει την υποβίβαση των ανθρώπινων πνευματικών δυνατοτήτων έως αχρηστεύσεως αυτών. Έτσι επέρχεται επιτακτικά η αποβλάκωση, μία σκληρότατη δοκιμασία που του επεβλήθη.

Είναι εκπληκτικές οι θαυματουργές διαστάσεις που αποδίδονται στην ανάγκη της αφόδευσης ως αποτέλεσμα της συνομωσίας του Θεού που σκοπό έχει την εξυπηρέτηση των θεϊκών ακτινών. Παρόλες τις δυσκολίες και τα εμπόδια όμως, κατά την τέλεση της, εκείνος αισθάνεται μία πνευματική ηδονή.

Πλέον αντιμετωπίζει το Θεό ως θεομπαίχτη και γελοία τα θαύματα του, εξεγείρεται εναντίον του, αφήνοντας αιχμή ότι τα βάσανα του θα περάσουν μετά το θάνατο του.

Διαφαίνεται ένα μείγμα συναισθηματικών αντιθέσεων που διακατέχει τον ασθενή ως προς το Θεό, τάση επαναλαμβανόμενης δικαιολόγησης από τη μία, συγχρόνως όμως και πάλης του ισχυρού Θεού με τον αδύναμο άνθρωπο. Σχέση λατρείας και συγχρόνως εξέγερσης. Θα υπέθετε κανείς ότι είναι σχέση πατέρα και γιού, ότι είναι ο υιός του Θεού, που προορισμό έχει να χαρίσει τη μακαριότητα στον κόσμο.

Μακαριότητα, μία κατάσταση συνεχούς ευχαρίστησης σε συνδυασμό με τη θεϊκή σκέψη. Υποτιμώντας τη θηλυκή μακαριότητα ως συνεχόμενη ηδονική αίσθηση, αρχικά ο ασθενής, στη συνέχεια καθιστά την ηδονή ως μέρος της μακαριότητας όπου προϋπάρχει σε όλους τους ζωντανούς οργανισμούς αδιακρίτως φύλου, χαρακτηρίζοντας την, επίγεια απόλαυση. Σε αυτή τη θέση παρέμεινε ο Σρέμπερ, ακόμη και μετά την άρση της κηδεμονίας του, καθώς αυτή η ιδέα ήταν ικανή να τον συμφιλιώσει με το Θεό και να σημάνει το τέλος των βασάνων του. Ο Θεός παύει να είναι εχθρικός μαζί του, αλλά ποθεί να βρει σε αυτόν την ηδονή, την οποία εκείνος οφείλει να του την προσφέρει.

Η εμφανής αυτή σεξουαλικοποίηση της ουράνιας μακαριότητας συμπυκνώνει δύο βασικές έννοιες του σρεμπεριανού παραληρήματος : νεκρός και αισθησιακά ευτυχισμένος, οι οποίες σαφώς οφείλουν να ληφθούν υπόψη σε μία πιθανή εκτενέστερη ψυχαναλυτική διερεύνηση.

Πριν την εμφάνιση της νόσου ο Σρέμπερ κινούνταν στους κόλπους μίας ανώτερης ηθικής. Αναφέρεται στα απομνημονεύματα του για την αυστηρότατη ανατροφή πάνω στην οποία διαμορφώθηκε η ζωή του, ιδιαιτέρως σε ό,τι αφορούσε τη σεξουαλικότητα του, επιβάλλοντας του μία εγκράτεια. Η ασθένεια είχε ως συνέπεια, αυτή η εσωτερική ψυχική μάχη που εκδηλώθηκε να αλλάξει τη συμπεριφορά του, έναντι στον ερωτισμό του. Η ηδονή είχε γίνει πλέον θεοφοβούμενη, όπως τον διαβεβαίωναν οι εσωτερικές φωνές του και η καλλιέργεια της ήταν πλέον καθήκον γι' αυτόν - ει δυνατόν να της αφιερωνόταν ολημερίς- η εκπλήρωση του οποίου θα έθετε τέρμα στη σοβαρή σύγκρουση που υπήρχε μέσα του.

Μέσω της εκδήλωσης της ασθένειας, συντελέστηκε μεταλλαγή ως προς την προηγούμενη σεξουαλική του εγκράτεια, η οποία του δημιούργουσε γενικότερη αμφισβήτηση για τη θεϊκή υπόσταση. Έτσι, σε μεθύτερο χρόνο, όντας ασθενής, η σεξουαλική ικανοποίηση γίνεται ο μόνος σκοπός του θρησκόληπτου πλέον Σρέμπερ του οποίου κύριο μέλημα είναι να εξασφαλίζει στο Θεό την υπέρτατη ψυχική ηδονή, μέσω της ερωτικής ενώσεως, λαμβάνοντας ο ίδιος δικαίως μία αισθησιακή απόλαυση για την προσφορά του αυτή.

Για να επιτελεστεί όμως αυτός ο σκοπός, επιβάλλεται να μεταμορφωθεί το σώμα του σε σώμα γυναικός παραδομένου στις ηδονές. Παύει να υπάρχει η αρρενωπή σεξουαλική ελευθερία με συγκέντρωση των νεύρων στα γενετήσια όργανα, και μεταμορφώνεται σε γυναικείο κορμί, γεμάτο νευρικά πλέγματα, έτοιμα να ενωθούν με τις θεϊκές ακτίνες, προς τέρψη ερωτική και ψυχική ηδονή. Μεταμορφώνεται σε γυναίκα του Θεού.

Προσπάθειες ερμηνείας

Η κατανόηση αυτής της παρανοϊκής ασθένειας, θα μπορούσε να κινηθεί σε δύο άξονες. Ο ένας θα ήταν η λήψη των παρανοϊκών εκδηλώσεων του ίδιου του ασθενούς και ο άλλος, τα τυχαία περιστατικά, ή άλλως, οι αφορμές που τα προκάλεσαν. Για την πρώτη περίπτωση, διευκολυνόμαστε αφάνταστα, από την ιδιάζουσα οξύνοια του ασθενούς, καθώς τις περισσότερες φορές μας παραθέτει ο ίδιος το κλειδί του μυστηρίου. Έτσι κινούμενοι στην ψυχαναλυτική οδό, δεν έχουμε παρά να αφήσουμε να απογυμνωθεί η μεταμφιεσμένη άρνηση, ή απλά, να εκλάβουμε το γεγονός που μας αφηγείται ως πραγματική πηγή μετάφρασης του παρανοϊκού τρόπου έκφρασης, σε φυσιολογικό.

Μάλιστα ο Σπέμπερ, δίνει μία τέτοια υπόθεση εργασίας, αναφερόμενος στα θεϊκά πουλιά που τον ενοχλούν με τις φωνές τους. Πουλιά που είναι φτιαγμένα από μακάριες ψυχές. Πουλιά που τον περιγελούν με τα λόγια τους, ανόητα λόγια που αραδιάζουν από τα οποία του μένει ο απόηχος «κατεργάρη» ή «ο διάολος να σε πάρει». Η δική μας ερμηνεία ότι εννοεί νεαρά κορίτσια που παρόλο που είναι άμυαλα, δεν μένουν ασυγκίνητα μπροστά σε νεαρό άνδρα που καταφέρνει να θριαμβεύσει με την επιβλητικότητα του προς εκείνα κάνοντας τα να ξεστομίζουν αυτές τις εκφράσεις, επιβεβαιώνονται στα μετέπειτα συγγραφόμενα του ασθενούς.

Πάντα λαμβάνοντας υπόψη ότι έγκειται στη φύση του εκάστοτε μελετητή, ως που θα θέσει τα όρια του δικαιώματος προς ερμηνεία, είτε ενεργώντας με σύνεση, είτε με ανάλογη τόλμη, αναγνωρίζουμε στην απόπειρα μας, την ελλειμματικότητα πολύ σημαντικών τμημάτων του συγγράμματος, προκειμένου να εξυπηρετηθούν λόγοι διακριτικότητας και αισθητικής.

Αρχικά θα καταπιαστούμε με ένα γεγονός στο οποίο δεν εδόθη η αρμόζουσα προσοχή. Η σχέση του Σρέμπερ με τον πρώτο του θεραπευτή το Δρ. Φλέσινγκ, στη Λειψία. Ο ασθενής στο παραληρηματικό του ανάλωμα αισθανόταν τον ιατρό ως διώκτη του – αυτόν που πρόκειται να διαπράξει μία ψυχική δολοφονία - κάτι που απαλείφθηκε μόνο κατόπιν της επερχόμενης συμφιλίωσης, δηλαδή με την εναλλαγή της ασθένειας, όπου οι διώξεις έγιναν πλέον ανεκτές και το αρχικό ευνουχιστικό αντικείμενο (Φλέσινγκ), απωθήθηκε

και τη θέση του πήρε ένα άλλο, που ήταν σύμφωνο με τις συμπαντικές επιταγές, δηλαδή ο Θεός. Όμως ο Φλέσινγκ, εξακολουθεί να παραμένει ο βασικός αποπλανητής, κατά το σρεμπεριανό παραλήρημα, καθόλη τη διάρκεια της παθήσεως του. Αυτό μας παραπέμπει σε πιθανολόγηση ύπαρξης αρχαιότερων οικογενειακών σχέσεων μεταξύ των Σρέμπερ και των Φλέσινγκ, κάτι το οποίο παρά τις αποκοπές που υπέστη το σύγγραμμα, διαφαίνεται αλλά και αποδεικνύεται από άλλα συγγράμματα της εποχής, που παραθέτουν και άλλα στοιχεία για την οικογένεια Σρέμπερ.

Είναι εμφανής η ιδέα, ότι στο πρόσωπο του Δρ. Φλέσινγκ ο ασθενής αναγνώριζε ένα πολύ σημαντικό πρόσωπο της ζωής του, το οποίο υφίσταται πριν νοσήσει και το οποίο επανέρχεται με τον ίδιο συγκινησιακό τρόπο κατά τη διάρκεια της ασθένειας. Ο τωρινός διόκτης, ήταν κάποτε αγαπώμενο πρόσωπο. Αυτό αληθεύει, αφού κατά τη διάρκεια της πρώτης αποθεραπείας του, του είχε εκφράσει την ευγνωμοσύνη του. Η δεύτερη ασθένεια θα ήταν ικανή να μας κάνει να υποθέσουμε ότι προέκυψε ως έκφραση νοσταλγίας, προς επανάληψη συνάντησης μαζί του. Αυτή η ερωτική φαντασίωση αρχικά απωθήθηκε από το συνειδητό του, εγκαθιδρύοντας το φόβο στη μετέπειτα ασθένεια του ότι ο Φλέσινγκ ήταν αυτός που τον διέφθειρε σεξουαλικά (αντρική διαμαρτυρία, κατά Άντλερ). Με την έξαρση της ασθένειας, ωθήθηκε η ομοφυλοφιλική λίμπιντο της οποίας το αντικείμενο ήταν ο Φλέσινγκ, συγχρόνως όμως ξέσπασε και μία μάχη εναντίον αυτής, που αποτέλεσμα είχε την εμφάνιση των νοσηρών φαινομένων στον ασθενή. Η διάκριση που κάνει στον άνθρωπο Φλέσινγκ και στη ψυχή Φλέσινγκ, είναι η προσπάθεια που κάνει παρά την ασθένεια του, να μη συγχέει τον πραγματικό κόσμο με την ασθένεια του. Σίγουρα για έναν άνθρωπο τόσο υψηλών ηθικών αρχών, η προσάρτηση της ομοφυλοφιλίας αποτελεί βαρύγδουπη κατηγορία. Είναι άξιο παρατήρησης η διακριτικότητα με την οποία απευθύνεται στο διόκτη Φλέσινγκ, την οποία σε μεθύτερο χρόνο αποσύρει και μεταθέτει στο Θεϊκό αντικείμενο για χάρη του οποίου μεταμορφώνεται σε γυναίκα.

Η αναφορά που γίνεται στο εγχειρίδιο, του περιεχομένου του Φάουστ του Γκαίτε, αναφερόμενος στον Μάνφρεντ του Λόρδου Μπάυρον μας ευαισθητοποιεί σχετικά με το πραγματικό δράμα του μύθου, αυτό της αιμομιξίας μεταξύ των δύο αδελφών. Αυτό ίσως θα έβαζε την αναλυτική

εργασία στη σωστή τροχιά. Στο πρόσωπο του Φλέσινγκ ο Σρέμπερ μετέθεσε την επένδυση ενός άλλου προσφιλούς προσώπου. Αυτό του πατέρα ή του μεγάλου αδελφού. Δεν έχουμε παρά να ενισχύσουμε αυτήν την υπόθεση περί ερωτικής νοσταλγίας του πατέρα ή του αδελφού, ανατρέχοντας στα γραφόμενα του ασθενούς περί της σχέσης του με το Θεό, ένα μείγμα βλασφημίας, ανυποταξίας και συγχρόνως αφοσίωσης και υποταγής, στάση καθόλα παιδιάστικη. Σε αυτό συνηγορεί και η δήλωση ότι ο πατέρας Σρέμπερ, υπήρξε μία εξέχουσα προσωπικότητα, γιατρός στο επάγγελμα κάτι που θα μπορούσε να συσχετιστεί με την ασχολία του με πτώματα – όπως ο Θεός που συναναστρέφεται μόνο με πεθαμένους – καθώς και ότι λόγω της επαγγελματικής ιδιότητας ει δυνατό να κάνει θαύματα - όπως και ο Θεός. Θα πιθανολογούσαμε ότι το εκλυτικό γεγονός που πυροδότησε την απαγορευμένη φαντασίωση επιθυμίας, υπήρξε η στέρηση της δικής του πατρότητας, γεγονός που αν συνέβαινε θα του επέτρεπε να στρέψει την ομοφυλοφιλική του τρυφερότητα. Στη σκέψη του ότι αν ήταν γυναίκα θα μπορούσε να είχε φροντίσει να κάνει παιδιά, επανατέθηκε σε λειτουργία η θηλυκή στάση προς τον πατέρα που είχε τότε.

Το πατρικό σύμπλεγμα κυριαρχεί στην περίπτωση του Σρέμπερ, όμως το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της παράνοιας, είναι η λειτουργία του μηχανισμού της απώθησης, καθώς ο ασθενής δημιουργεί ένα καταδιωκτικό παραλήρημα, προκειμένου να αποκρούσει μία φαντασίωση ομοφυλοφιλίας.

Αντιλαμβανόμαστε ότι στο κέντρο της νοσηρής σύγκρουσης, βρίσκεται μία ομοφυλοφιλική επιθυμία, η οποία στην παράνοια δεν αναγνωρίζεται εξαρχής, ενώ η ταπείνωση είναι το προφανές στοιχείο που τη χαρακτηρίζει.

Κατά την πορεία της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης, η λίμπιντο ακολουθεί στάδια εξέλιξης, ώστε από αυτοερωτική (ναρκισσιστική) να οδηγηθεί στην επιλογή του αντικειμένου, ομόφυλου αρχικά και στη συνέχεια του ετερόφυλου αντικείμενου επιλογής. Σε κάποιες περιπτώσεις, υφίσταται παρατεταμένη παραμονή της λιβιδούς στον αυτοερωτισμό και αυτό έχει ως αποτέλεσμα, όταν επέρχεται στο στάδιο της ετερογενούς επιλογής -αφού έχει προηγηθεί η ομόφυλη- οι στόχοι της ομόφυλης επιλογής δεν εξαλείφονται, απλά εκτρέπονται σε άλλες κοινωνικές χρήσεις. Υπάρχει σε αυτούς τους ανθρώπους

ο απαγορευμένος ερωτικός στόχος, προσδίνοντας τη βάση για μία μεταγενέστερη προδιάθεση ψυχοπαθολογίας, αιτία της οποίας μπορεί να είναι η παγιδευμένη λίμπιντο, η οποία μη βρίσκοντας διέξοδο να αναστραφεί, ενισχύει την υποβόσκουσα ομοφυλοφιλική τάση και διαρρέει, σπάζοντας όλα τα φράγματα του οικοδομήματος. Η παράνοια δεν είναι τίποτε άλλο από την άμυνα σε αυτή τη σεξουαλικοποίηση, το κέντρο της οποίας για τους άντρες είναι: «Αγαπώ έναν άντρα», όπως συνέβη και στην περίπτωση του Σρέμπερ. Επιπλέον, σε αυτή τη φράση αντιτίθεται το διωκτικό παραλήρημα, δημιουργώντας παραμόρφωση, αντιστρέφει και αντικαθιστά την εσωτερική αντίληψη με κάτι το εξωτερικό. Έτσι το «αγαπώ έναν άντρα», γίνεται «δεν τον αγαπώ τον μισώ» και επειδή στη συνέχεια προβάλλεται από έξω μετατρέπεται «με μισεί» άρα, « τον μισώ γιατί με καταδιώκει».

Το σύμπτωμα της προβολής είναι έντονο στην παράνοια, όμως δεν θα λέγαμε ότι είναι το εξάρχον, απλά διότι η προβολή είναι χαρακτηριστικό σύμπτωμα και άλλων λιγότερο ή και καθόλου σοβαρών ψυχοπαθολογικών περιπτώσεων. Η παθολογία κυρίως συνίσταται στο μηχανισμό της απώθησης η οποία μπορεί να αποσυντεθεί σε τρεις φάσεις.

Την πρώτη φάση απαρτίζει η προσήλωση της παρόρμησης της οποίας η λίμπιντο δεν συντέλεσε την ομαλή εξέλιξη της, παραμένοντας ακινητοποιημένη σε ένα παιδικό στάδιο, απωθημένη στο σύστημα του ασυνείδητου, διατηρώντας όμως την εκάστοτε προδιάθεση για μία ενδεχόμενη μελλοντική ασθένεια. Ο χαρακτηρισμός για τη δεύτερη φάση θα μπορούσε να είναι «αιφνίδια αναστροφή» καθώς από τα πρωταρχικά απωθημένα ένστικτα προκύπτουν και γίνονται αντιληπτά στο συνειδητό ψυχικά παράγωγα - κατάλοιπα αυτών των πρωταρχικών ενστίκτων - τα οποία δημιουργούν δυσαρέσκεια και αποστροφή, έλκονται από τα πρωταρχικά ήδη απωθημένα ένστικτα, παίρνοντας και αυτά το δρόμο της απώθησης.

Η ενδεχόμενη αποτυχία της απώθησης σε αυτή τη φάση, συνηγορεί στη δημιουργία διαφόρων ψυχοπαθολογικών φαινομένων, καθώς συντελείται επαναστροφή της άλλοτε ακινητοποιημένης λίμπιντο. Άλλως ειπείν, την επιστροφή του απωθημένου όπου συνιστά και την τρίτη φάση της απώθησης.

Αν επιχειρούσαμε απόπειρα αναγωγής αυτών των τριών φάσεων στην περίπτωση του Σρέμπερ, θα αναφέραμε: Κατά τη διάρκεια των τρομερών οπτασιών του ασθενούς επιτελείτο η αιφνίδια αναστροφή, της οποίας η απόθνη απέτυχε. Ο ασθενής σε αυτό το στάδιο της οξείας παράνοιας, απέσυρε τη λιβιδινική του ενέργεια από τα πρόσωπα του έξω κόσμου και με αυτό τον τρόπο κατέστρεψε το υποκειμενικό του σύμπαν, προκειμένου να δημιουργήσει με το παραλήρημα του, ένα καινούριο, μέσα στο οποίο θα μπορούσε να υπάρξει, επαναφέροντας και ξανά επενδύοντας με παραληρηματικό τρόπο αυτή τη φορά, στα ίδια πρόσωπα που είχε εγκαταλείψει.

Να σημειωθεί, ότι η απόσυρση της λίμπιντο δεν ακολουθείται πάντα από καταστρεπτικές συνέπειες, όπως στην περίπτωση του Σρέμπερ, ούτε αποτελεί παράγοντα ψυχοπαθολογίας, αφού κατά τη διάρκεια της ομαλής ψυχικής ζωής αποσύρεται και επενδύεται αρκετές φορές. Αυτό που τη διαφοροποιεί στην παράνοια συνίσταται στον χαρακτήρα της παρανοϊκής απόσπασης. Πιο συγκεκριμένα, η αποσυρμένη από το αντικείμενο λίμπιντο, έως ότου βρει ένα νέο αντικείμενο επένδυσης, αιωρείται μέσα στον ψυχισμό και επιδρά στην ψυχική διάθεση, απελευθερώνοντας τμήματα της τα οποία ενδεχομένως δίνουν κάποια συμπτωματολογία είτε σε ψυχικό, είτε σε σωματικό επίπεδο. Θα έλεγε κάποιος ότι στην περίπτωση αυτή επιτελείται ψυχική εργασία που σκοπό έχει να εκφορτίσει προς τα έξω τη λιβιδινική ενέργεια με τον έναν ή τον άλλο τρόπο.

Στην παράνοια, η απόσπαση της λιβιδούς από τα εξωτερικά αντικείμενα, προσκολλάται στο εγώ δημιουργώντας τη μεγέθυνση του. Το υποκείμενο επιστρέφει στο στάδιο του ναρκισσισμού. Μπορεί αρχικά να επιτευχθεί μερική απόσπαση προκειμένου να δημιουργηθεί ένα παραλήρημα το οποίο είναι ικανό να σταματήσει το έργο της αναστολής και εν συνεχεία να επέλθει η ολική απόσπαση και προσκόλληση στο εγώ όπου εκμηδενίζονται όλες οι προηγούμενες εξιδανικεύσεις - καταστρέφεται το σύμπαν κατά Σρέμπερ - και χτίζεται ο νέος παραληρηματικός κόσμος του.

Επίλογος

Είναι άξιο να σημειωθεί, ότι σε αυτή την απόπειρα ανάλυσης μίας περιπτώσεως παράνοιας, αναφέρεται και μπαίνει στο επίκεντρο από το Freud,

ο παράγοντας της παθολογικής σύγκρουσης. Ενώ θα έλεγε κανείς ότι συνήθως οι παθογένειες των νευρώσεων κρύβουν συγκρούσεις ενδοψυχικών αναπαραστάσεων, ενώ στις ψυχώσεις η παθολογία έγκειται σε κάποιο δομικό έλλειμμα του εγώ.

Παρόλα αυτά όμως, διαφαίνεται, μία παθολογική σύγκρουση η οποία πασχίζει να βρει διέξοδο ανάμεσα σε δύο άκαμπτες λύσεις. Την πλήρη οπισθοχώρηση και αυτιστική απομόνωση, ή την συγχώνευση με το αντικείμενο. Το παραλήρημα είτε ερωτικό, είτε διωκτικό, είτε ελεγκτικό κ.τ.λ., δεν είναι τίποτε άλλο από την συμβιβαστική λύση που έρχεται προκειμένου να αμυνθεί ο οργανισμός σε αυτό το δίπολο. Ενέχει όμως και μίαν άλλη λειτουργία, αυτή της ικανοποίησης, για τη διατήρηση ενός είδους σχέσης, κάτω από αυτές τις δυσμενείς συνθήκες, η οποία σχέση, συντηρείται από τα ψυχωσικά συμπτώματα που δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα είδος συμβιβασμού μεταξύ επιθυμίας επαφής με το αντικείμενο και άμυνας εναντίον του.

Τελειώνοντας θα ήταν άξιο λόγου να αναφερθεί προς εξερεύνηση η ιδέα του τι σημαίνει τελικά ψυχική εργασία. Είναι αυτή που γίνεται μόνο προς όφελος αυτού που ονομάζουμε φυσιολογική ψυχική ζωή ή η εργασία που επιτελεί η ψυχή ενός τέτοιου ασθενούς κρύβει μεγαλύτερη μαεστρία προκειμένου να μπορέσει ο κάθε ψυχωσικός να επιβιώσει. Τελικά, μήπως οφείλουμε να έχουμε υπόψη ότι «πίσω από την τρέλα κρύβεται πολύ περισσότερη συστηματική μέθοδος από όσο πιστεύεται;».

Βιβλιογραφία

Μέντζος, Στ. (2008). Νέες τάσεις στην ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία της σχιζοφρένειας. Σε Ι.

Βαρτζόπουλος . (Επιμ.), Ψυχαναλυτική ψυχοθεραπεία της σχιζοφρένειας (σ.51-84).

Αθήνα: Καστανιώτης.

Φρόυντ, Σ. (1971). *Άπαντα* (τ. 15). Αθήνα: Πανεκδοτική.

Φρόυντ, Σ. (2014). *Πέντε ιστορικά ασθeneίας*. Αθήνα: Επίκουρος.